

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ และศึกษาปัญหา และอุปสรรค ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการตามขั้นตอน และสรุปผลดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

5.1.2 เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน บ้านไผ่ประถมศึกษา

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 การเลือกกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนที่ชนะเลิศด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสหกรณ์ดีเด่น ปีการศึกษา 2538 ได้แก่ โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา สังกัด สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

5.2.2 ขั้นตอนการวิจัย ในขั้นแรกเป็นการศึกษาหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม สหกรณ์ในโรงเรียนควบคู่ไปกับการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสภาพการปฏิบัติ งานการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน แล้วนำมากำหนดกรอบความคิดในการวิจัย สร้างเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล สรุปผล จัดพิมพ์ และเสนอรายงานผลการวิจัยตามลำดับ

5.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึก การสังเกต แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมสหกรณ์ และนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งเป็น 4 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบบันทึกการสังเกต สภาทั่วไป เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว สภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว สภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน เพื่อวัดคุณภาพนักเรียน ด้านความรู้ และเจตคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์

เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของสำนวนภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.95

5.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่ และผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล แล้วจึงเข้าไปปฏิบัติการภาคสนาม ครั้งแรกจะไปแนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานต่อผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และทำความเข้าใจกับคณะครูในโรงเรียน แล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวบรวมข้อมูลทั้งในและนอกเวลาราชการ ในช่วงเดือนมีนาคม 2539

5.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ จะนำมาวิเคราะห์จัดเป็นหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ส่วนข้อมูลที่เป็นตัวเลขจะใช้วิธีการทางสถิติและที่สำคัญการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 ข้อค้นพบจากการสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา จัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันมีนักเรียน 804 คน ครู 39 คน ภารโรง 2 คน อาคารเรียน 4 หลัง อาคารประกอบ 4 หลัง ร้านกิจกรรมสหกรณ์จัดอยู่ในห้องหนึ่งของอาคารเรียน

—

2000

100

•

3

-

7. จ่ายเงินให้สมาชิกที่นำสินค้ามาฝากขาย

8. รับฝากเงินออมทรัพย์จากสมาชิก ซึ่งตัวแทนจากห้องเรียนต่าง ๆ จะเก็บรวบรวมมาฝากในทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ ในแต่ละสัปดาห์จะมียอดเงินฝากจากสมาชิก 2,000-5,000 บาท ในช่วงต้นเดือนสมาชิกจะมีเงินฝากมากกว่าช่วงปลายเดือน

เมื่อคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ครบ 1 ปี ก่อนปิดภาคการศึกษาจะจัดทำงบดุลประจำปี ในส่วนนี้พบว่า ผู้ทำคือคณะกรรมการที่เป็นครู ที่ไม่ให้นักเรียนทำก็เนื่องจากว่ามีรายได้จากการดำเนินการมาก เมื่อทำเสร็จแล้วก็จะนำเสนอที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี โดยเชิญสมาชิกทุกคนเข้าร่วมประชุมเพื่อฟังการแถลงงบดุล เมื่อสมาชิกรับหลักการแล้วก็จ่ายเงินปันผลและเปลี่ยนให้กับสมาชิกทุกคน

ด้านการตกแต่งร้านสหกรณ์ พบว่าโรงเรียนได้จัดให้มีชื่อร้านกิจกรรมสหกรณ์ คำขวัญ เชิญชวนสมัครให้เป็นสมาชิกหรือมาใช้บริการ กำหนดเวลาปิด-เปิด ดัดกฎระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์ มีตู้รับปัญหาให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น มีแผนภูมิต่าง ๆ เช่น แผนภูมิแสดงการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินงาน แสดงยอดหุ้นของสมาชิกในแต่ละปี แสดงรายได้สุทธิแต่ละปี จัดสรรรายได้เพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ จัดวางวัสดุครุภัณฑ์ตามลักษณะการใช้งาน มีป้ายแสดงราคาสินค้า

ความสนใจในการให้ความร่วมมือของครูและนักเรียน พบว่า ครูและนักเรียนให้ความร่วมมือดีมาก สังเกตได้จากการใช้บริการในแต่ละวัน การฝากเงินออมทรัพย์ ครูประจำชั้นทุกชั้นจะคอยดูแลเก็บรวบรวมเงินจากนักเรียนในชั้น แล้วนำฝากแผนกออมทรัพย์ให้นักเรียนทุกสัปดาห์ ในวันศุกร์ ชุมชนต่าง ๆ โดยมีครูเป็นผู้นำจะยืมเงินกิจกรรมสหกรณ์ไปลงทุน แล้วนำผลผลิตส่งขายให้สหกรณ์ ผลกำไรที่ได้แบ่งกัน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษาสามารถสนองความต้องการของสมาชิกได้เกือบทุกเรื่อง

5.3.2 ข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา สรุปได้เป็น 3 ด้าน คือ

ก. ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา ที่ให้การสัมภาษณ์ในการวิจัยมีตำแหน่ง เป็น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีตำแหน่งทางสหกรณ์เป็นที่ปรึกษา และผู้ตรวจกิจกรรมสหกรณ์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เอกบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการมาแล้ว 15 ปี ได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน 2 ครั้ง นอกจากทำหน้าที่

บริหารแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนอีกด้วย วิชาที่สอนคือกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพงานเกษตร อาชีพเสริมที่บ้านคือ ทำเรือนเพาะชำไม้ดอกไม้ประดับ และรับจัดทำสวนหย่อม

ข. สภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา

1. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในข้อแรกคือ เพื่อบริการสินค้าแก่สมาชิก ส่วนข้ออื่น ๆ รองลงไปคือ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกทำการผลิต จำหน่าย เพื่อหารายได้ รู้จัก อุดม ออม ประหยัด ออมทรัพย์ ให้แก่เรียนได้ปฏิบัติจริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รู้หลักสหกรณ์ การรวมกลุ่ม ได้รับรู้ข่าวสาร ให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ การสร้างวินัยในตนเอง และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้กำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวก็คือคณะกรรมการดำเนินการที่เป็นครู

2. ผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ที่เป็นครู 10 คน นักเรียน 15 คน รวม 25 คน ได้มาโดยการเลือกตั้ง คณะกรรมการจะเลือกตั้งผู้จัดการ 1 คน ผู้จัดการก็จะแบ่งหน้าที่ให้คณะกรรมการรับผิดชอบงาน เป็น 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายเงินทุน ฝ่ายร้านค้า ฝ่ายส่งเสริมการผลิต ฝ่ายการเงินและบัญชี และ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติหน้าที่ของทุกฝ่ายจะอยู่ภายใต้การดูแลของผู้จัดการ และคณะกรรมการ ที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานกิจการ นักเรียน

3. งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ได้มากจากค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก คนละ 5 บาท ค่าซื้อหุ้น หุ้นละ 10 บาท ครูไม่เกิน 50 หุ้น นักเรียนไม่เกิน 30 หุ้น งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นอกจากนั้นก็ได้จากผลกำไร ที่ขายสินค้าในร้านสหกรณ์ และเงินฝากออมทรัพย์ของสมาชิก

4. ปัจจุบันโรงเรียนมีหุ้นทั้งหมด 3379.7 หุ้น เป็นเงิน 33,797 บาท ในแต่ละปี โรงเรียนจะมีทุนหมุนเวียนหนึ่งแสนบาทขึ้นไป

5. การฝึกอบรมนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมก่อนเริ่มงานจะทำ โดยให้ร่วมประชุมกับคณะกรรมการที่เป็นครู รับทราบแนวปฏิบัติ แล้วให้ลงมือปฏิบัติจริงในร้าน กิจกรรมสหกรณ์ โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิด นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการส่วนมากจะเป็น ป.4-6 ซึ่งได้เรียนรู้การดำเนินงานด้วยการใช้บริการมาหลายปี ฉะนั้นจึงเรียนรู้วิธีปฏิบัติงาน ได้เร็ว

6. จุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก คือ ต้องการให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ อดทน มีความสามัคคี รับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง รู้จักรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักเลือกประกอบอาชีพ และนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติไปใช้ในชีวิตประจำวัน

7. การให้ความร่วมมือ บุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้ความร่วมมือดีมาก เพราะทุกคนต่างก็ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน เช่น ได้ซื้อสินค้าในราคาถูก ได้ยืมเงินไปลงทุน ได้เงินปันผลเมื่อสิ้นปี

8. การประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนประเมินผลในภาพรวม โดยการสังเกตเกี่ยวกับรายได้สุทธิ จำนวนหุ้น ความร่วมมือที่ได้รับจากการใช้บริการของสมาชิก จำนวนเงินฝาก นำมาเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

การประเมินผลรวมของโครงการจะทำปีละ 1 ครั้ง แล้วนำเสนอที่ประชุมประจำปี ในลักษณะบทสรุป แจ้งผลการดำเนินงาน โดยแยกเป็นทุนดำเนินการ ผลการดำเนินงานระหว่างปี กำไรสุทธิ และการจัดสรรกำไร

9. ความพึงพอใจของผู้บริหารที่มีต่อโครงการนี้มีมากที่สุด เพราะทำรายได้ให้กับโรงเรียนมาก สามารถนำมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ทั้งส่วนรวมและส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน คือ ได้รับรางวัลดีเด่นถึง 3 ครั้งใน พ.ศ. 2529, 2532 และ 2538

10. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พบว่า ผู้ที่มีความสำคัญที่สุดที่จะผลักดันให้งานประสบผลสำเร็จก็คือ ผู้จัดการ ซึ่งเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ รองลงมา ก็คือผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงาน นักเรียนที่เป็นสมาชิก ตลอดจนทั้งผู้ปกครองที่ให้การสนับสนุน และการมีงบประมาณดำเนินการเพียงพอ

ค. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

โรงเรียนมีความพร้อมเกือบทุกด้าน ปัญหาที่พบจะเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย เช่น

1. บริเวณไม่ค่อยสะอาด สาเหตุสมาชิกมากดูแลไม่ทั่วถึง แก้ปัญหาโดยจัดให้มีเวรประจำวันทำความสะอาด

2. กิจกรรมร้านค้ามีเวลาในการบริการจำกัด สมาชิกมาก บริการไม่ทั่วถึง เพราะเปิดขายเฉพาะเวลาเข้าก่อนเข้าเรียน และเวลาพักเที่ยง แก้ปัญหาโดยการรับสมัครนักเรียนให้มาช่วยขาย แล้วจ่ายค่าตอบแทน

3. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรชั้น ป.3-6 นักเรียนส่วนมากไม่มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงในห้องทดลอง วิธีการแก้ปัญหา คือ ให้เด็กมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่น จัดให้เข้าร่วมการ

ประชุมใหญ่ เปิดโอกาสให้สมัครเป็นสมาชิก และมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกรรมการดำเนินงาน ซึ่งจะนำวิธีการคัดเลือกผู้แทนราษฎรมาใช้เต็มรูปแบบ

4. การประเมินผล ไม่ได้ประเมินให้ครบทุกด้าน เพราะบุคลากรที่รับผิดชอบงานหนัก จึงประเมินให้เห็นเพียงภาพรวมด้วยการสังเกต คือ สมาชิกเพิ่ม หุ่นเพิ่ม รายได้สุทธิเพิ่ม สมาชิกให้ความร่วมมือดี ก็ถือว่าประสบผลสำเร็จ

5.3.3 ข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน สรุปผลเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ก. ข้อมูลทั่วไปของครูผู้รับผิดชอบโครงการ

ครูผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหญิง อายุ 44 ปี อายุราชการ 20 ปี รับผิดชอบงานโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ตั้งแต่ปี 2528 จนถึงปัจจุบันรวม 10 ปี ได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่จัด ครั้งที่ 2 เป็นตัวแทนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ในฐานะโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ได้ดีตั้งแต่ปี 2532 เข้าร่วมประชุมสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย หน่วยงานที่จัดคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนางานมาโดยตลอด จนได้รับรางวัลการจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น ถึง 3 ครั้ง คือ พ.ศ.2529, 2532 และ 2538

ข. สภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

1. การจัดปัจจัยดำเนินการ

1.1 ผู้รับผิดชอบโครงการเห็นว่าสถานที่ไม่ค่อยเหมาะสม เพราะผู้ใช้บริการมีมาก จึงควรมีอาคารเป็นเอกเทศ ส่วนครุภัณฑ์ทุกชิ้นที่อยู่ในห้องได้ใช้ประโยชน์คุ้มค่า เช่น เก็บเอกสารหลักฐานการดำเนินงาน จัดเก็บสินค้า และวางขายสินค้าต่าง ๆ ในแต่ละวัน

1.2 เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมสหกรณ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้น มีข้อบังคับและระเบียบกิจกรรมสหกรณ์ เช่น ข้อบังคับสหกรณ์โรงเรียน ระเบียบร้านค้า ระเบียบเงินกู้และเงินฝาก ระเบียบเงินทุนสาธารณะประโยชน์ ระเบียบการจัดสรรเงินปันผลตามหุ้น นอกจากนี้ยังมีทะเบียนบัญชีต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการควบคุมตรวจสอบกิจกรรมสหกรณ์ เช่น ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนเงินกู้และเงินฝาก บัญชีเงินสด ใบสำคัญรับ-จ่าย ทะเบียนหุ้น และทะเบียนคุมสินค้า ผู้ที่กำหนดข้อบังคับและระเบียบกิจกรรมสหกรณ์ และผู้จัดทำทะเบียนบัญชีต่าง ๆ ก็คือ คณะกรรมการดำเนินงาน และเอกสารต่าง ๆ เหล่านี้จะเก็บไว้ในร้านกิจกรรมสหกรณ์

1.3 ความสำเร็จของกิจกรรมสหกรณ์ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย เช่น คณะกรรมการดำเนินงาน ผู้บริหาร และสมาชิกทุกคน

2. กระบวนการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน จัดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 และการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ซึ่งทั้งสองส่วนนี้จะดำเนินการควบคู่กันไป

การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน

2.1 โรงเรียนมีวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้เกิดเกิดอุดมการณ์ โดยการจัดหาเอกสารให้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ที่สนองต่อพฤติกรรมที่บ่งชี้อุดมการณ์สหกรณ์ เพื่อนำไปทำบันทึกการสอน และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่บ่งชี้กิจกรรมสหกรณ์ด้านการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และประเมินพฤติกรรมที่บ่งชี้อุดมการณ์สหกรณ์ ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม

2.2 การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมและกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น กิจกรรมประชาธิปไตย กิจกรรมอาหารกลางวัน งานเกษตร งานประดิษฐ์ กลุ่มทักษะ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กปฏิบัติตามหลักการ/วิธีการสหกรณ์จะกระทำโดยวิธีปฏิบัติจริง เช่น ให้นักเรียนสมัครเป็นสมาชิกโดยสมัครใจ มีการประชุมใหญ่ สมาชิกประจำปี เลือกคณะกรรมการดำเนินงาน มีการจัดสรรกำไรสุทธิในรูปของเงินปันผล และเฉลี่ยคืน มีการจัดอบรมให้การศึกษา เผยแพร่ข่าวสาร หลักการ/วิธีการสหกรณ์ให้สมาชิกหรือนักเรียนทั่วไป

2.4 มีการส่งเสริมให้นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน หรือนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ ฝึกปฏิบัติงาน โดยวิธีการให้นักเรียนหมุนเวียนกันมาฝึกปฏิบัติซื้อขายบริการ ฝึกทำบัญชี และนำผลผลิตมาจำหน่ายผ่านสหกรณ์

2.5 มีการเผยแพร่ให้สมาชิกเห็นความสำคัญ โดยการจัดป้ายนิเทศแสดงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมสหกรณ์ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลทางหอกระจายข่าว จัดทำเอกสารสรุปผลงานประจำปี มีป้ายหรือจัดกิจกรรมเชิญชวนให้เห็นประโยชน์ มีป้ายเชิญชวนเข้าเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์

การบริหารและการบริการ

2.6 โรงเรียนดำเนินการวางแผนปรับปรุงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของนักเรียน โดยการเขียนโครงการ เสนอโครงการต่อที่ประชุมครูประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเห็นความสำคัญ และใช้บริการ เช่น การยืมเงินไปลงทุน ส่งผลผลิตให้สหกรณ์ขาย กำไรที่ได้แบ่งกัน สมาชิกก็จะมีเงินฝากออมทรัพย์ และนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่าย โรงเรียนจัดทำแผนควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล และจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าของกิจกรรม

2.7 สนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างอุดมการณ์แก่นักเรียนชั้น ป.3-6 โดยให้ศึกษาแนวการจัดกิจกรรมสหกรณ์ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา และจัดประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางดำเนินงานภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.8 กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสหกรณ์ มีกิจกรรมส่งเสริมการออมทรัพย์ กิจกรรมส่งเสริมการใช้บริการ กิจกรรมส่งเสริมการผลิตสินค้า กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจระเบียบข้อบังคับ กิจกรรมส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมสหกรณ์

2.9 มีการกำกับดูแลให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจ คือ จัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีการจัดซื้อสินค้าผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน มีการดำเนินการกิจกรรมร้านค้า ออมทรัพย์ และผลิตสินค้า จัดให้มีสมุดบันทึกการประชุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ มีการรายงานผลการประชุมให้หัวหน้าสถานศึกษาทราบทุกครั้ง

2.10 ผู้ตรวจกิจกรรมสหกรณ์จะเป็นโดยตำแหน่งคือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานกิจการนักเรียน มีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารบัญชี การเงิน กิจกรรมสหกรณ์ทั้งหมด เสนอผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน

2.11 การอำนวยการให้กิจกรรมสหกรณ์ดำเนินไปตามหลักการ และวิธีการสหกรณ์ คือ มีคณะกรรมการดำเนินงาน 25 คน ได้มาจากการเลือกตั้ง มีครู 10 คน นักเรียน 15 คน มีข้อบังคับและระเบียบของกิจกรรมสหกรณ์ มีการดำเนินการตามมติที่ประชุมและข้อบังคับ มีการรายงานกิจกรรมประจำปี มีการประชุมใหญ่อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. ผลการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

โรงเรียนประเมินผลการดำเนินงานด้วยการสังเกตภาพรวมใน 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านผลผลิต

ค. ปัญหา อุปสรรค ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น

- ร้านกิจกรรมสหกรณ์มีเนื้อที่จำกัด สมาชิกมีมาก ควรจะแยกเป็นอาคารเอกเทศ อยู่ในที่มองเห็นได้ชัดเจน
- ชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วม เพราะโรงเรียนอยู่ใกล้ตลาด
- สมาชิกมีมาก ดูแลให้บริการไม่ทั่วถึง แก้ปัญหาโดยรับสมัครสมาชิกทำหน้าที่ขาย โดยให้ค่าตอบแทน

5.3.4 ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อวัดคุณภาพด้านความรู้และเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ สรุปได้ดังนี้ คุณภาพนักเรียนด้านความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่านักเรียนมีผลการเรียนเรื่องสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ (ร้อยละ 73) ส่วนคุณภาพนักเรียนด้านเจตคติต่อกิจกรรมสหกรณ์ พบว่านักเรียนมีความเห็นด้วยกับกิจกรรมสหกรณ์ อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ (ร้อยละ 88.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ยกเว้นเรื่องการรวมกลุ่มและสหกรณ์มีส่วนช่วยให้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง ได้อยู่ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ (ร้อยละ 50)

5.4 การอภิปรายผล

5.4.1 การดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ในโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา จากการศึกษาสภาพของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ พบว่าเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีความขยัน รับผิดชอบให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน มีความซื่อสัตย์ และชอบช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน มีอายุราชการมาก และเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์มานานถึง 10 ปี ได้ผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับสหกรณ์ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นอย่างดี และสามารถพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรณี (2531) ที่พบว่าโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์มากพอสมควร ในการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนได้ยึดแนวดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับสหกรณ์จากการปฏิบัติจริง โดยจัดกิจกรรมสหกรณ์เป็นแบบครบวงจร เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้สมัครเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ และบริหารงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ ซึ่งได้มาโดยการเลือกตั้ง ปฏิบัติงาน

ในร้านสหกรณ์โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยง เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมาใช้ประโยชน์จากการบริการของสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วินัย วงศ์ทองดี (2525) นอกจากนี้วิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของ โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา ยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพของ สมนึก ลิ้มทอง (2529) ที่ว่า "ให้ผู้เรียนรู้ได้จากการปฏิบัติจริง" และการจัดกิจกรรมสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ ควรจัดร้านสหกรณ์ในโรงเรียน และสอดคล้องกับ จารุ โรจนรังสิมันต์ (2525) ที่พบว่าวิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์แก่สมาชิกส่วนใหญ่ใช้วิธีให้มีการปฏิบัติจริง จากการค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านอกจากจะให้ความรู้ในห้องเรียนแล้ว ครูควรจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติมากที่สุดเพื่อนักเรียนจะได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตรจริง

การส่งผลิตของสมาชิกฝากขายกับสหกรณ์ โดยผ่านที่ประชุมของคณะกรรมการดำเนินงานในส่วนนี้ได้รับความร่วมมือดีมาก จนต้องกำหนดว่าสมาชิกแต่ละคนจะต้องส่งของให้ร้านไม่เกิน 120 บาทต่อวัน ซึ่งในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ได้ดำเนินงานประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสมาชิกมีอำนาจการซื้อสูง ทำให้กิจกรรมสหกรณ์มีฐานะมั่นคง ซึ่งขัดแย้งกับการวิจัยของ วรณี ไทยานันท์ (2531) ที่ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนด้านการให้ความร่วมมือ พบว่าไม่ได้รับความร่วมมือมากที่สุดในเรื่องสมาชิกนำผลงาน หรือผลิตมาจำหน่ายในร้านสหกรณ์ และยิ่งขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ วชิราวัลย์ จักรทอง (2523) ที่พบว่า สมาชิกนำผลงานมาจำหน่ายน้อย นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนยังไม่ปรับปรุงพัฒนาระบบการดำเนินงานให้ดีขึ้น และไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเห็นความสำคัญเท่าที่ควร

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนควรดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 สอนความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีหลักการขั้นพื้นฐานทั่วไปของสหกรณ์ เพื่อเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์ให้กับนักเรียน
 - 1.2 ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมมากที่สุด ทั้งกิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ และกิจกรรมการผลิต
 - 1.3 ควรเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมสหกรณ์มากกว่ามุ่งผลกำไร

1.4 บุคลากรจัดกิจกรรมสหกรณ์กับการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยใช้กิจกรรมสหกรณ์เป็นห้องทดลองปฏิบัติการ

2) การพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ ควรเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมสหกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพโรงเรียน และพยายามพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ที่ดำเนินการอยู่ให้เป็นกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

3) ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ

4) การประเมินผลควรประเมินผลให้ครบทุกด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ประเมินความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ เจตคติต่อสหกรณ์ และนิสัยสหกรณ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพนักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4.2 ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ควรประเมินเกี่ยวกับด้านผลผลิต กระบวนการดำเนินงาน และปัจจัยในการดำเนินงาน

4.3 การดำเนินการประเมินผล ควรจัดทำเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยเพื่อหาจุดพัฒนา สรุปเป็นผลงาน เผยแพร่และรายงานผลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ที่ประสบผลสำเร็จ ในโรงเรียนประถมศึกษา ปัญหา อุปสรรค ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2538 เท่านั้น หากมีผู้สนใจศึกษาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปดังนี้

1) ควรศึกษาสภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ที่ประสบผลสำเร็จ และได้รับรางวัลดีเด่นของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับการนำระบบสหกรณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

3) ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา